

ח' באדר ב' תשס"ח, 15.03.08
גיליון מס' 95

פרשת ויקרא – זכור

קידוש הזיכרון

מאת לילי דרור, קיבוץ שדה אליהו

העם היהודי הוא עם המקדש את הזיכרון ומקדיש לו מקום רב. העם היהודי זוכר עוד ועוד במשך דורות ודבר, כמעט, לא שוכח.

כל שבת הוא זוכר, בקידוש באמירת: "זכר למעשה בראשית" ו"זכר ליציאת מצרים" במוסף ראש השנה או זוכרים בתפילת "זיכרונות" את מעשה בראשית ואת נח, את ברית האבות את עקידת יצחק, את העבדות במצרים ועוד.

פסח וסוכות הם זכר ליציאת מצרים, חנוכה ופורים הם זכר לרווח והצלה. אנו זוכרים את בית המקדש, ונשבעים לא לשכוח את החורבן!

היציאת מצרים לנו את המצוות, הקשת את הברית. ובכל יום, בסוף התפילה, אנו מזכירים את יציאת מצרים, מעמד הר סיני, מעשה עמלק, מעשה העגל, מעשה מרים ואת השבת.

ובתוך כל הזיכרונות החשובים הללו נשאלת השאלה - מדוע עלינו לזכור מלחמה אחת שהייתה לישראל מיד בצאתם ממצרים? מלחמה שבה הובס האויב – עמלק?

למה אנחנו היהודים צריכים לזכור מעשה שכבר מזמן חל עליו חוק ההתיישנות? או אולי לא צריך???

ועוד, הרמב"ם (יד החזקה, הלכות מלכים פרק ה') מונה את מלחמת עמלק כמלחמת מצווה, ומונה עימה גם את מצוות עשה "לזכור תמיד מעשיו הרעים וארובתו (של עמלק)...מפי השמועה למדו זכור - בפה, לא תשכח – בלב."

שלוש מצוות יש לנו כאן לשיטתנו: להכרית את זרע עמלק, לזכור מה עשה לנו, לא לשכוח. הרמב"ן (שמות יז יב) כותב: "וטעם שנענש עמלק יותר מכל העמים בעבור כי כל העמים שמעו וירגזון (שם טו' יד')...ועמלק בא ממרחק כמתגבר על ה' ולכך נאמר בו 'לא ירא אלוקים' (דברים כה' יח')...ועוד כי הוא ניין עשיו ומתערב על ריב לא לו..."

לשיטת הרמב"ן עמלק קורא תיגר על בורא עולם, - נאבק מול הקב"ה ומתערב בריב לא לו.

המלבי"ם בפירושו "התורה והמצווה" רואה בביטוי "מחה אמחה את זכר עמלק" רמז לנאמר באגדה של פסח "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו"

דון יצחק אברבנאל מונה 4 דברים מגונים בעמלק:

1. נלחם בעם היהודי ללא סיבה
2. לא הודיע מראש על מלחמתו
3. נלחם בחלשים
4. לא ירא אלוקים

נחמה ליבוביץ (עיונים לספר דברים עמ' 235), מתייחסת לביטוי "ולא ירא אלוקים" כך: "אותו עמלק, אשר מלחמה לה' בו מדור לדור אינו עוד מושג גזעי ואינו סימון אתני (שהרי כבר "בא סנחריב ובלבל את האומות") אלא הוא אב טיפוס למתקיפים את החלש מפני שהוא חלש למזדנב נחלשים מדור לדור..."

קרובים לליבי דבריו של ישעיהו לייבוביץ (שבע שנים של שיחות על פרשת שבוע עמ' 877) "עמלק איננו אך ורק כינויו של אותו אדם או עם שתקף את ישראל בצאתם ממצרים, אלא עמלק שעל מחייתו מצווים ישראל, הוא סמל הרישעה והעוולה, שהן אותה "העמלקיות" שהתורה מכנה בהקדמה ל"פרשת עמלק" בסדרה זו – "כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול..." (דברים כה' טז)"

מכאן אנו למדים שלא היתה זו רק 'מלחמת מצווה' שהוטלה על עם ישראל בלבד, אלא שזו היא 'מלחמת ה' בעמלק' ובתור שכזאת, מעצם מהותה היא גם מלחמת נצח, ולכן מקבלת את ביטוייה במושג – מלחמה "מדור, דר" (שמות יז' טז) ומכאן כפילות הלשון "אמחה" ו"תמחה", שזוהי מלחמת נצח של השם יתברך ושל עם ישראל כאחת.

ילי דרור חברת קיבוץ שדה אליהו, נשואה לאסף, אמא לשישה וסבתא לשלוש נכדות. הייתה מחנכת בבית ספר היסודי במשך 20 שנה. לומדת היום לימודי ארכיונאיות.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039